

9 OPIS PRZEWIDYWANYCH DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, ZMNIEJSZANIE LUB KOMPENSOWANIE SZKODLIWYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Niniejszy rozdział ma charakter sumujący, gdyż poniższe rozwiązania zapobiegające i eliminujące powstawanie niekorzystnych oddziaływań zostały już przedstawione (o ile wystąpiła taka konieczność) podczas oceny zagrożenia każdego z rozpatrywanych elementów środowiska [rozdziały 7.1 – 7.12].

9.1 Działania mające na celu zapobieganie i zmniejszanie szkodliwych oddziaływań na środowisko na etapie realizacji przedsięwzięcia

9.1.1 Ochrona powierzchni ziemi i środowiska wodnego

- Naruszenie powierzchni ziemi w celu realizacji prac ziemnych, zwłaszcza przygotowanie terenu do celów fundamentowania, a także przeprowadzenie sieci kablowej, wymagają zdejmowania wierzchniej, próchnicznej warstwy gleby i składowania jej w osobnych przyzmach, co zminimalizuje skutki na środowisko glebowe. Po zakończeniu prac ziemnych wykopy po fundamentach turbin oraz wzdłuż linii należy zasypać gruntem miejscowym, a glebę (warstwę próchniczą) należy rozścielić na powierzchni terenu, przywracając warunki siedliskowe zbliżone do naturalnych.
- Tereny placów montażowych, ze względu na fakt, iż po okresie budowlanym nie będą już wykorzystywane na potrzeby inwestycji, należy ostatecznie przywrócić do sytuacji pierwotnej w zakresie powierzchni ziemi, tj. należy przywrócić jego wartość biologiczną i użytkową (grunty orne, łąki i pastwiska).
- Zgodnie z Rozporządzeniem nr 20/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierze Północnej Suwalszczyzny, zakazane jest wykonywanie prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu. Tym samym każde prace ziemne powinny prowadzić ostatecznie do zachowania rzędnych terenu i jego obecnego ukształtowania w otoczeniu każdej z elektrowni. Dotyczy to np. zachowania zagłębień terenu, skarp, nachyleń zboczy, zwłaszcza krawędzi i zbocza doliny Czarnej Hańczy, itp.
- Mając na względzie powyższy punkt, prace budowlane związane z realizacją elektrowni wiatrowych należy prowadzić w sposób nie naruszający obniżeń dolinnych oraz śródpolnych, wilgotnych i podmokłych zagłębień bezodpływowych. Żadne z prac ziemnych pod posadowienie elektrowni wiatrowych nie mogą naruszać zboczy i krawędzi dolinnych Czarnej Hańczy i jej dopływu z Malesowizny.
- Jeżeli pozwalają na to warunki gruntowe oraz geomorfologiczne (spadki), to w odniesieniu do elektroenergetycznych linii kablowych alternatywnym rozwiązaniem w stosunku do zwyczajowych prac ziemnych, byłaby możliwość wykorzystania do układania kabli techniki płuzenia, która to metoda cechuje się: minimalnym naruszeniem powierzchni ziemi, znaczną prędkością układania kabli, brakiem konieczności zdejmowania próchnicznej warstwy gleby, możliwością normalnego użytkowania terenu praktycznie natychmiast po ułożeniu kabla.
- Podczas realizacji przedsięwzięcia należy ciągle kontrolować (obsługujący maszyny i pojazdy) oraz natychmiast usuwać wszelkie usterki sprzętu technicznego, powodujące powstawanie niekontrolowanych wycieków substancji ropopochodnych, zapobiegając tym samym ewentualnemu lokalnemu zanieczyszczeniu terenu.

- Należy bezwzględnie przestrzegać zakazu deponowania jakichkolwiek odpadów powstających w trakcie prac budowlanych na terenach przyległych i sąsiadujących z obszarami objętymi pracami budowlanymi, a zwłaszcza w zasięgu siedlisk zadrzewionych, łąkowych, dolinnych itp., w tym również nieużytkowanych. Wszelkie odpady po zakończeniu prac powinny zostać usunięte.
- W przypadku przekraczania obniżen dolinnych liniami kablowymi, prace należy prowadzić możliwie szybko, metodami jak najmniej ingerującymi w środowisko (np. użycie metody przecisku sterowanego dla poprowadzenia kabli pod korytem cieku), przywracając ukształtowanie powierzchni ziemi (np. skarpy, koryto) oraz warunki glebowe w przypadku naruszenia terenów sąsiadujących z liniami energetycznymi.
- W celu zabezpieczenia wód powierzchniowych i podziemnych przed ewentualnym zanieczyszczeniem, powinien zostać wydany zakaz prowadzenia wszelkiego rodzaju prac związanych z naprawą sprzętu budowlanego, a w szczególności takich, jak wymiana oleju.
- Na etapie realizacji inwestycji, w przypadku konieczności magazynowania substancji ciekłych, na terenie obszaru przeznaczanego do zainwestowania zorganizowany powinien zostać magazyn substancji ciekłych i rozpuszczalnych w wodzie, który to magazyn byłby zadaszony, zamykany, a jego konstrukcja uniemożliwiałaby przedostanie się zanieczyszczeń do gruntu.
- W celu minimalizacji oddziaływania inwestycji na cieki powierzchniowe, ewentualna konieczność przecięcia doliny rzecznej/rzeki przez linie energetyczne zostanie wykonana metodą przecisku sterowanego.
- Ewentualna konieczność wykonania nowych dróg lub poszerzenia istniejących dróg przekraczających cieki, powinna zostać wykonana w technologii minimalizującej niekorzystny wpływ inwestycji na stan wód powierzchniowych.

9.1.2 Ochrona szaty roślinnej

- Realizacja elektrowni wiatrowych w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierze Północnej Suwalszczyzny musi być zgodna z zakazami wynikającymi z Rozporządzenia nr 20/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Pojezierze Północnej Suwalszczyzny" (ze zmianami).
- Ewentualne prace przy drzewach powinno się prowadzić w sposób jak najmniej szkodzący drzewom, co dotyczy pni, koron oraz systemów korzeniowych. Wykluczona jest przede wszystkim, zgodnie z powyższym, jakakolwiek wycinka drzew. Ponadto bezpośrednio przy drzewach nie powinno się magazynować materiałów budowlanych oraz parkować ciężkich pojazdów budowlanych, gdyż może to prowadzić do utwardzenia terenu, zmiany dostępności tlenu w glebie i zamierania korzeni, a w konsekwencji całych drzew.
- Wszelkie prace na terenach łąkowych, również podczas ich przekraczania drogami oraz liniami elektroenergetycznymi, powinny zostać maksymalnie ograniczone poprzez: zawężanie prac do wykopów, unikanie działań nieuzasadnionych jak magazynowanie materiałów, czy przejazdy pojazdów niszczące siedliska poza miejscami prowadzonych prac. Po zakończeniu prac budowlanych tereny przyległe do dróg dojazdowych, a w przypadku linii kablowych również tereny ich przebiegu, należy przywrócić do stanu pierwotnego, przede wszystkim w celu możliwości użytkowania łąkowego (w rejonach gdzie takie użytkowanie występuje).

- Prace budowlane związane z realizacją elektrowni wiatrowych i dróg dojazdowych należy prowadzić poza zasięgiem obniżen i krawędzi dolinnych (dolina Czarnej Hańczy i dolina jej dopływu z Malesowizny), co zwłaszcza dotyczy elektrowni nr 1, 2 i 4.
- Wszelkie prace budowlane, w tym związane z realizacją dróg dojazdowych, powinny być prowadzone poza wilgotnymi i podmokłymi obniżeniami terenu, porośniętymi kompleksami zadrzewień i zakrzewień łągowych oraz zbiorowisk łąkowo-szuwarowych.

9.1.3 Zabytki

- Ewentualne odkrycie przedmiotów przypuszczalnie zabytkowych w trakcie prowadzenia robót ziemnych przy wznoszeniu turbin wiatrowych i infrastruktury powiązanej, wymaga: wstrzymania robót mogących uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot, zabezpieczenia tego przedmiotu i miejsca jego odkrycia, niezwłocznego powiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przed rozpoczęciem dalszych prac.

9.1.4 Ochrona środowiska przed odpadami

- Odpady powstające na etapie realizacji inwestycji magazynować należy selektywnie, w sposób uniemożliwiający ich ewentualne negatywne oddziaływanie na środowisko.

9.1.5 Fauna - nietoperze

Brak jest szczególnych zaleceń dotyczących ochrony nietoperzy na etapie realizacji przedsięwzięcia.

9.1.6 Fauna - ptaki

Brak jest szczególnych zaleceń dotyczących ochrony ptaków na etapie realizacji przedsięwzięcia.

9.1.7 Powietrze

Wpływ przedsięwzięcia na powietrze w czasie jego realizacji można ograniczyć przez zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót, a w szczególności poprzez:

- transport materiałów budowlanych po drogach utwardzonych,
- transport materiałów sypkich w opakowaniach pojazdami do tego przystosowanymi, przykrywanie skrzyń ładunkowych plandekami,
- magazynowanie materiałów sypkich w miejscach osłoniętych przed wiatrem, o ile to możliwe w opakowaniach fabrycznych,
- zapobieganie zanieczyszczeniu lokalnych dróg piaskiem i innymi materiałami, które przemieszczane przez pojazdy mogłyby powodować pylenie w obszarze zabudowy mieszkaniowej,
- ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i pojazdów na biegu jałowym,
- ograniczenie prędkości ruchu pojazdów w rejonie budowy,
- zapewnienie efektywnych dojazdów na teren budowy,

- jeśli to możliwe zraszanie dróg transportowych oraz prowadzenie prac charakteryzujących się największym pyleniem w okresach deszczowych

9.2 Działania mające na celu zapobieganie i zmniejszanie szkodliwych oddziaływań na środowisko na etapie funkcjonowania przedsięwzięcia

9.2.1 Ochrona krajobrazu

Minimalizowanie oddziaływania wizualnego na krajobraz będzie realizowane poprzez następujące rozwiązania:

- kolorystyka elektrowni biała lub szara, ewentualnie z dolną częścią wieży pomalowaną na zielono, zależnie od wybranego producenta,
- zastosowanie wieży nośnej jako „zamkniętej tuby”,
- zastosowanie wszystkich elektrowni wiatrowych jednego typu oraz o takich samych gabarytach,
- zakaz umieszczania napisów reklamowych na konstrukcji, za wyjątkiem logo producenta,
- regularne czyszczenie i konserwacja elektrowni, a także terenu przy elektrowniach.

9.2.2 Ochrona przed zagrożeniami nadzwyczajnymi (awarie, obrywanie brył lodu)

- Zagrożenie miotania lodem może być wyeliminowane lub zminimalizowane przez stosowanie środków zapobiegających oblodzeniom śmigieł, do których należą: czujniki drgań, czujniki oblodzenia, ewentualnie systemy podgrzewania łopat), przy czym możliwe jest stosowanie kombinacji wymienionych rozwiązań.
- W okresach zimowych konieczne może być ustawienie na drogach śródpolnych tablic ostrzegających o możliwości odrywania się od śmigieł brył lodu.
- W celu zapewnienia sprawności technicznej i bezpiecznej pracy instalacji (turbiny wiatrowej), należy przestrzegać wykonywania okresowych kontroli konserwacyjnych przez personel serwisujący. Przegląd powinien być ukierunkowany na identyfikację ewentualnych uszkodzeń (np. po burzach) i ocenę trwałości technicznej elementów wirujących oraz mocowania wieży do fundamentu. Działania te mają na celu zminimalizować ryzyko uszkodzenia elektrowni (oderwania się elementów elektrowni, zwłaszcza śmigła lub przewrócenia się konstrukcji).

9.2.3 Ochrona środowiska wodnego oraz gospodarka odpadami

- Odpady powstające w związku z koniecznością serwisowania instalacji zabierane powinny być do utylizacji/odzysku niezwłocznie po ich powstaniu, a ich ewentualne magazynowanie prowadzone powinno być w warunkach uniemożliwiających przedostanie się zanieczyszczeń do środowiska (zadaszony magazyn o szczelnej posadzce, której wyprofilowanie umożliwia zebranie ewentualnych wycieków).
- W celu ochrony wód przed ewentualnym zanieczyszczeniem olejami z uszkodzonych transformatorów na stacji GPZ, pod transformatorami powinny zostać wykonane szczelne niecki, do których spływałyby odcieki olejów.
- Wody opadowe spływające z powierzchni transformatorów (dotyczy stacji GPZ) i zbierające się w nieckach zabezpieczających grunt przed zanieczyszczeniem, przed

odprowadzeniem ich do gruntu powinny być poddane podczyszczeniu w separatorze i osadniku.

9.2.4 Ochrona przed hałasem

Funkcjonowanie instalacji nie może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku odpowiednio porą nocną i dzienną na granicy terenów zabudowy mieszkaniowej znajdujących się w otoczeniu inwestycji.

Przeprowadzone obliczenia pozwalają stwierdzić, iż konieczne jest zachowanie następujących warunków, aby dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku były zachowane:

- w porze dziennej całkowity poziom mocy akustycznej każdej z turbin wiatrowych nie może być większy niż 105,4 dB(A), a jego widmowy rozkład dla poszczególnych pasm oktaowych nie może przekraczać wartości podanych w tabeli 7.1-6 w rozdz.7.1;
- w porze nocnej całkowity poziom mocy akustycznej poszczególnych turbin wiatrowych nie może być większy niż przedstawiony w tabeli poniżej, a jego widmowy rozkład dla poszczególnych pasm oktaowych nie może przekraczać wartości podanych w tabeli 7.1-6 w rozdz.7.1;
- wysokość osi obrotu turbin wiatrowych nie może być mniejsza niż 80 m nad poziomem terenu.

Turbina	L _{AW} [dB(A)]
MA2	wyłączona
MA5	99,8
MA6	wyłączona
MA7	wyłączona

9.2.5 Fauna - nietoperze

W celu zmniejszenia ryzyka śmiertelności nietoperzy w wyniku kolizji z turbinami wiatrowymi, zaleca się:

- Okresowe wyłączanie wybranych turbin na całą noc. Szczegółowy terminarz wyłączeń poszczególnych turbin w Tabeli 7.9-2 w rozdz.7.9.2.
- Przeprowadzenie trzyletniego monitoringu porealizacyjnego zgodnie z wytycznymi (Kepel i in. 2011) lub ich zaktualizowaną wersją w celu ewentualnej korekty terminów i warunków wyłączeń turbin wiatrowych.
- Rezygnacja ze świateł białych i oznakowanie wiatraków wyłącznie światłem czerwonym.
- W trakcie funkcjonowania elektrowni nieobsadzanie dróg dojazdowych drzewami i krzewami, oraz usuwanie samoistnie pojawiających się zakrzewień w tych miejscach, aby nie doprowadzić do wzrostu aktywności nietoperzy na tym obszarze.

9.2.6 Fauna - ptaki

Aby ograniczyć ryzyko kolizji bocianów z turbinami wiatrowymi zaleca się odsunięcie lub likwidację elektrowni wiatrowych znajdujących się w odległości mniejszej niż 300 metrów od stwierdzonych gniazd bociana i stanowisk błotniaka stawowego, w celu ograniczenia ryzyka kolizji w czasie przelotu pomiędzy żerowiskiem a miejscem gniazdowania.

Dopuszcza się także możliwość wykonania działań kompensacyjnych w zakresie odtworzenia gniazd bociana białego w innych miejscach i/lub wykonania szczegółowych badań mających określić miejsca żerowania bocianów w obrębie planowanej farmy wiatrowej oraz trasy dolotu do nich (badania wykraczające poza standardowy przedrealizacyjny monitoring ornitologiczny realizowany na farmach wiatrowych), a następnie korektę wymagań środowiskowych w oparciu o tak uzyskane dane.

Aby ograniczyć niekorzystne oddziaływanie efektu bariery, efektu odstraszenia oraz ograniczyć śmiertelność ptaków korzystających z występującego w rejonie inwestycji korytarza migracyjnego, zaleca się odsunięcie elektrowni nr 2, 5 i 7 na odległość co najmniej 500 m od krawędzi doliny. W przypadku elektrowni 1, 3 i 4 spełnienie tego warunku będzie niemożliwe, gdyż położone są one na „wyspie” utworzonej przez obecne i stare koryto (zakole) Czarnej Hańczy. Zaleca się zatem odstąpienie od realizacji tych elektrowni wiatrowych.

9.2.7 Efekty optyczne

- Zjawisko migotania cienia jest oddziaływaniem, które może zostać wyeliminowane w prosty sposób poprzez odpowiednie oprogramowanie elektrowni wiatrowej, która może zatrzymywać pracę na kilka minut w sytuacji, kiedy stwierdzi się, iż migotanie może powodować uciążliwość dla pobliskich zabudowań mieszkalnych.

9.3 Działania mające na celu kompensowanie szkodliwych oddziaływań na środowisko

Zakres przewidywanych oddziaływań wynikających z realizacji i funkcjonowania planowanego przedsięwzięcia wymaga, jako działanie alternatywne, podjęcia działań kompensacyjnych związanych z odtworzeniem w innych miejscach gniazd bociana białego. Powinny to być miejsca oddalone o więcej jak 500m od planowanych lokalizacji turbin wiatrowych. Poza tym wymienione powyżej działania minimalizujące oraz eliminujące zagrożenia będą skuteczne w ochronie środowiska, co tym samym pozwala stwierdzić, że nie występuje sytuacja przeprowadzania działań kompensacyjnych.